

دائرة المعارف تشیع

زر نظر

احمد صبحیح سید ابی

کامران خان بہا الدین خرمشاہ

جلد اول

آب - احیاء

نشر تہذیبیہ مجتبیٰ

تہران ۱۳۲۵

۱۲۰۴۱

۱۰۲۹۱

دائرة المعارف
التشيع

دائرة المعارف تشيع، جلد اول: آب - احياء
زیر نظر: احمد صدر حاج سيد جوادى، بهاء الدين خرمشاهى، كامران فانى
خطاطى: مهندس على طاهرى
ناشر: نشر شهيد سعيد محبى
تاريخ نشر: ۱۳۷۵
نوبت چاپ: سوم
تیراژ: ۲۵۰۰ نسخه
حروفچينى: دفتر دائرة المعارف تشيع
چاپ و صحافى: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامى
كليه حق طبع و اقتباس و ترجمه محفوظ است.
نشانی دفتر دائرة المعارف: تهران، خیابان انقلاب، اول فلسطين شمالی، ساختمان مهر، طبقه ششم
تلفن: ۶۴۱۵۹۸۵ - ۶۴۶۶۱۰۸ کدپستی ۱۴۱۶۸

است که بعضی از مجلدات این کتاب توسط فرزند وی سید ناصر حسین و حفید او تکمیل شده است (برای تفصیل بیشتر ← عبقات الانوار؛ ۵) سید ناصر حسین (۱۲۸۴-۱۳۶۱ ق) فرزند سید حامد حسین آل صاحب عبقات، از فحول علمای رجال و کلام، پس از فوت پدر خود به تکمیل مجلدات عبقات پرداخت ولی برای تجلیل از پدر خویش به نام او چاپ نمود، از مؤلفات دیگر اوست: نفحات الازهار فی فضائل الائمة الاطهار؛ و نفحات الانس فی وجوب السورة؛ ۶) سید ذاکر حسین فرزند سید حامد حسین آل صاحب عبقات، از مراجع تقلید در هندوستان، ادیب و شاعر، از مؤلفات اوست: الادعية المأثورة؛ حواشی بر عبقات؛ ۷) سید محمد سعید (۱۲۳۳-۱۳۹۲ ق) فرزند سید ناصر حسین آل صاحب عبقات، حکیم و متکلم، از مؤلفات اوست: الامام الثاني عشر؛ ۸) سید محمد نصر فرزند سید ناصر حسین آل صاحب عبقات، از فحول علمای شیعه در هندوستان.

منابع: اعيان الشیعة، ۴۶۷/۳، ۳۸۱/۴، ۲۵۰/۱۰-۲۵۱؛
 ریحانة الادب، ۳۷۷-۳۷۹، ۳۵۶/۵، ۹۷/۶، الذیعة، ۱۵/
 ۲۱۴-۲۱۵، ۱۸/۲۷-۲۸، الکرام البررة، ۱/۱۴۸، ۵۹۷/۲،
 المآثر و الآثار، ۱۵۴، ۱۶۸-۱۶۹، مصفی المقال، ۸۲-۸۳،
 ۱۱۹؛ نجوم السماء، ۴۱۹-۴۲۰؛ نقباء البشر، ۳۴۷/۱.

آل صاحب نقض*، از قدیمی‌ترین خاندانهای علمی شیعه در قزوین و ری. این طایفه از ذریه ابوالحسن فرزند ابوالفضل قزوینی هستند. نام آنان در قرن ششم هجری در مراکز علمی و محافل ادبی بر سر زبانها بود. بعضی از علمای این خاندان عبارتند از: ۱) شیخ امام اوحدالدین حسین بن ابوالحسن بن ابوالفضل قزوینی، خطیب، متکلم و فقیه، وی برادر بزرگ و استاد شیخ عبدالجلیل صاحب کتاب نقض است؛ ۲) صدرالامام ابوالرشید شیخ السواعظ نصیرالدین عبدالجلیل فرزند ابوالحسن بن ابوالفضل قزوینی. از اعظام علمای امامیه در قرن ششم و از کبار متکلمین و مدافعین حقوق شیعه. از مشهورترین مؤلفات وی کتاب نقض است که نام این کتاب عنوان این سلسله گردیده است؛ ۳) شیخ قطب الدین محمد فرزند حسین بن ابی‌الحسین، از فحول علما در قرن ششم؛ ۴) جلال‌الدین محمود فرزند حسین بن ابی‌الحسین، از اکابر علمای امامیه؛ ۵) شیخ جمال‌الدین مسعود فرزند شیخ امام اوحد‌الدین، از فقها و فقات عصر خویش.

منابع: اعيان الشیعة، ۴۳۴/۷، الثقات العیون، ۱۵۴-۱۵۵،
 ۳۵۲-۳۵۱؛ ریاض العلماء، ۷۱-۷۳، ضیافة الاخوان، ۱۵۰-
 ۱۵۲، ۲۲۵-۲۲۶؛ فهرست منتجب الدین، ۵۷، ۱۲۹، ۱۸۷؛
 مجالس المؤمنین، ۱/۴۸۲-۴۸۹؛ معجم رجال الحدیث، ۲۶۵-
 ۲۶۶؛ مقدمه نقض، ۳-۴۸.

آل صالحی*، از خاندانهای علمی اصیل و مبارز شیعه در قزوین و کربلا و شاخه‌ای از آل برغانی. این طایفه از ذریه ملا

معروفند. بعضی از علمای این خاندان عبارتند از: ۱) سید محمد باقر، مجتهد نحری، از اکابر علمای کربلا، وی و برادرش سید محمد علی اولین کسانی هستند که از قزوین در سال ۱۱۸۵ ق به نجف هجرت نمودند و سپس در سال ۱۱۹۸ ق کربلا را مسکن دائمی خود قرار دادند؛ ۲) سید ابراهیم (۱۲۱۴-۱۲۶۲ ق) فرزند سید محمد باقر، از اعظام علمای شیعه، از مشهورترین مؤلفات وی ضوابط الاصول است که نام این کتاب عنوان این خاندان قرار گرفته است؛ ۳) سید مهدی (۱۲۵۷-۱۲۶۹ ق) فرزند سید محمد باقر، از فحول علمای شیعه؛ ۴) سید رضی (م ب ۱۲۶۹ ق) فرزند سید علی-اکبر بن سید محمد باقر، عالم فاضل، مجتهد نحری. وی به قزوین بازگشت و اعقاب ذکور وی سید ابوالحسن و سید ابوالقاسم هر دو از حجج اسلام بودند؛ ۵) سید ابوالقاسم فرزند سید کاظم بن سید رضی بن سید میر علی اکبر بن سید محمد باقر، عالم فاضل، فقیه مجتهد. اعقاب ذکور وی در قزوین سید علی اکبر (متولد ۱۳۴۷ ق) از خطبای مشهور معاصر قزوین و سید علی اصغر (متولد ۱۳۵۳ ق) از خطباء منبر حسینی هستند؛ ۶) سید حسین فرزند سید محمد باقر بن سید ابراهیم صاحب ضوابط مؤلف کتاب مدینه فاضله اسلام (قزوین ۱۳۵۹ ش).

منابع: روایات الجنات، ۳۸-۴۲؛ قصص العلماء، ۴-۱۸؛
 الکرام البررة، ۱۰۱-۱۱؛ کربلا فی حاضرها و ماضیها (خطی).

آل صاحب عبقات*، از اصیل‌ترین خاندانهای ایرانی شیعه در هندوستان. این طایفه از ذریه سید محمد قلی (م ۱۲۶۵ ق) فرزند سید محمد حسین مشهور به سید الله کرم بن سید حامد حسین بن سید زین العابدین موسوی نیشابوری لکنهوی هستند که نسب آنان به امام موسی کاظم (ع) می‌رسد. با ظهور سید حامد حسین صاحب عبقات الانوار در عرصه علمی هندوستان، این خاندان عظیم به آل عبقات شهرت یافت. بعضی از علمای این خاندان عبارتند از: ۱) سید محمد قلی (م ۱۲۶۵ ق) از اکابر علمای متکلمین شیعه در هندوستان، جامع علوم عقلی و نقلی و صاحب تقریب الافهام فی تفسیر آیات الاحکام، وی پدر صاحب عبقات و سرسلسله این خاندان جلیل است؛ ۲) سید اعجاز حسین (۱۲۴۵-۱۲۸۶ ق) فرزند سید محمد قلی، از فحول علمای امامیه و اکابر فقهای متکلمین در هندوستان، وی برادر بزرگ صاحب عبقات است، از مؤلفات اوست: کشف-الحجب و الاستار عن وجه الکتب و الاسفار؛ شذورالمقیان فی تراجم الاعیان؛ و القول السدید؛ ۳) سید سراج حسین (م ح ۱۳۳۶ ق) فرزند سید محمد قلی، وی برادر بزرگ صاحب عبقات است و پدر سید کرامه حسین، از بزرگان علما و متکلمین شیعه در هندوستان بوده است؛ ۴) سید حامد حسین (۱۲۴۶-۱۳۵۶ ق) فرزند سید محمد قلی، از اعظام علمای متکلمین امامیه و از مدافعین حقوق شیعه و کبار فقهای شیعه در هندوستان، مشهورترین اثر او کتاب عبقات الانوار در ۱۶ مجلد بزرگ